

KICHIK MAKTAB O'QUVCHILARINI PSIXIK RIVOJLANISHI

Qurbonova Nozigul Asiljon qizi

Farg'ona viloyati Quvasoy shaxar 20 –maktab psixologi

Qosimova Munajat Asqaraliyevna

Farg'ona viloyati Quvasoy shaxar 19 –maktab psixologi

Xusainova Maxliyo Alisherovna

Farg'ona viloyati Quvasoy shaxar 5 –maktab psixologi

Kichik maktab yoshi davriga 6-10 Yoshli boshlang'ich (I-IV) sinflarning o'quvchilari kiradi. Bola maktab ta'limiga bog'chada tarbiyalanayotganida tayyorlanadi. Bunda u maktabda o'quvchilarga quyiladigan har xil talablar bilan tanishadi, fan asoslarini o'rganish uchun biologik va psixologik jihatdan tayyor bo'ladi. Ta'limga psixologik tayyorlik deganda, bolaning obektiv va subektiv jihatdan maktab talabiga munosibligi nazarda tutiladi. U maktab ta'limiga avval psixologik jihatdan tayyorlanadi, binobarin, uning psixikasi bilim olishga yetarli darajada rivojlanadi, shu Yoshdagi bola idrokining o'tkirligi, ravshanligi, sofligi, aniqligi, o'zining qiziquvchanligi, dilkashligi, xayrixohligi, ishonuvchanligi, xayolining yorqinligi, xotirasining kuchliligi, tafakkurining yaqqolliigi bilan boshqa Yoshdagi bolalardan ajralib turadi. Maktab ta'limiga tayyorlanayotgan bolada diqqat nisbatan uzoq muddatli va shartli barqaror bo'ladi. Bola diqqatining xususiyatlari rolli va syujetli o'yinlarda, rasm chizish va qurish-yasash mashg'ulotlarida, loy hamda plastilindan o'yinchoqlar tayyorlashda, o'zgalor nutqini idrok qilish va tushunishda, matematik amallarni echishda, hikoya tinglash va tuzishda ko'rinadi. Bola o'z diqqatini muayyan obekt ga yo'naltirish, to'plash, taqsimlash bo'yicha ma'lum darajada ko'nikmaga ega bo'lib, o'z diqqatini boshqarish va keraqli paytda to'plashga intiladi. Uning xotirasi qiziqarli, ajoyib-g'aroyib, kishini taajjubga soladigan ma'lumot va hodisalarni puxta esda olib qolish, esda saqlash, esga tushirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu davrgacha bevosita kattalar rahbarligida u yoki bu axborotlarni o'zlashtirib kelgan bo'lsa, o'z xohish-irodasi bilan zarur ma'lumotlar to'plashga, o'z oldiga aniq maqsad va vazifa qo'yishga harakat qiladi. Bolaning ana shu faolligi xotirasi-ning muayyan darajada rivojlanganini bildiradi. U shehr, hikoya va ertaklarni esda qoldirish uchun ko'p takrorlashi, yod olishning eng qulay yo'l va usullaridan foydalanishi ta'lim jarayonida unga juda qo'l keladi, birinchi sinf o'quvchisi ko'pincha yaqqol obrazli xotiraga suyanib bilish faoliyatini tashkil etsa ham, bu ish xotiraning boshqa turlarini inkor qilmaydi, aksincha, ta'lim so'z-mantiq xotirasini taqozo etadi. So'z-mantiq xotirasining mavjudligi ma'nosini tushunib esda olib qolish jarayonining samaradorligi ortishiga keng imkoniyat yaratadi. Tajribadan ma'lumki, bola ma'nosiz so'zlardan ko'ra ma'nodor tushunchalarni birmuncha tez va mustahkam eslab qolish xususiyatiga ega. Uning nutqi maktab ta'limiga tayyorgarlik bosqichida kattalar bilan muloqotga kirishish, kishilarning fikrini uqib olish va to'g'ri idrok qilish darajasida, nutqining tuzilishi esa, grammatika qoidalariga mos, mantiqan

izchil, ifodali, miqdor va ko'lam jihatdan fikr almashishga yetarli bo'ladi. U eshitgan va ko'rganlari to'g'risidagi ma'lumotlarni tushuna oladi. O'zidagi axborotlarni muayyan tartibda bayon qila biladi, aqliy faoliyat operatsiyalaridan o'rinli foydalanadi(ularni taqqoslaydi, oydinlashtiradi, guruhlariga ajratadi, umumlashtiradi, hukm va xulosa chiqarishga harakat qiladi).

Yirik psixologlarning tadqiqotlari oqilona tashkil qilingan ta'lim jarayoni mazkur Yoshdagi bolalarnint tafakkurini jadal rivojlantiradi. Masalan, ular lingvistika, fizika, matematnkaga doir ilmiy tushunchalarni o'zlashtiradilar, soddaroq masalalar tuzadilar, engilroq mashqlarni bajara oladilar, ijodiy va ma'suldor fikr yuritishga intiladilar.

Olti yoshli bolaning psixik tayyorligi to'g'risida gapirilganida ko'pincha muayyan reja asosida, tartibli, ko'p qirrali maqsadga yo'naltirilgan, o'zaro mantiqiy bog'liq, izchil boshlang'ich ta'limga zamin vazifasini o'tovchi psixik o'sish darajasini nazarda tutamiz. Shuningdek, ta'lim uchun psixik o'sish darajasidan tashqari, bola turmushi va faoliyatining tafovutlari, sharoitlari, o'ziga xosligi, uning sihat-salomatligi, usuliy jihatdan tayyorgarligi, oddiy ko'nikmalarni o'zlashtirgani kabi omillarni hisobga olish maqsadga muvofikdir. Yuqorida aytilganlarning hammasi bolaning maktab ta'limiga psixologik jihatdan tayyorligining obektiv tomonlarini ifodalaydi. Bola maktab ta'limiga psixologik tayyorlannshining subektiv tomoni ham mavjuddir. Uning maktabda o'qish xohishi, intilishi, katta Yoshdagi odamlar bi-lan muloqotga kirishish istagi mazkur tayyorgarlik bilan uzviy bog'liqdir. Bolada shu davrga kelib, o'qish, bilim olish haqida to'g'ri tasavvur shakllanadi. U mak-tab jamoasi a'zolarining mashuliyatli vazifalarini anglaydi va ularga itoat qilishga, ularning ko'rsatmalarini bajarishga moyil bo'ladi. Lekin bolalar hammasi bir xil emasligi sababli ular o'rtasida muhim farqlar vujudga keladi. Ba'zi bola maktabga butun vujudi bilan talpinadi, o'qishga qancha vaqt qolganligini uzluksiz sanaydi, o'kuv ashyolarini oldinroq tayyorlab qo'yishga harakat qiladi. Boshqa bir bola esa maktabdan qat'iy voz kechishgacha borib etadi. O'qishga salbiy munosabat ko'pincha kattalarning qo'rqitishlari oqibatida vujudga keladi. Shuningdek, aka va opalarining maktabdagi qiyin kechinma va vaziyatlar to'g'risidagi gaplari, uyda bolalarni ko'proq dars tayyorlashga majbur qilish ham o'qishga salbiy muno-sabat uyg'otadi. O'qishga salbiy munosabatdagi bolalar ta'lim muhitiga kirishishga qiynaladilar, qator ruhiy to'siklarga duch keladilar. Maktabda ta'lim-tarbiya ishlarini tashkil qilishda kichik maktab Yoshidagi bolalarning anatomik-fiziologik xususiyatlari, jismoniy kamolot darajasini hisobga olish muvaffaqiyat garovidir. Maktab ta'limi o'quvchining turmush tarzini, ijtimoiy mavqeini, sinf jamoasi va oila muhitidagi ahvolini o'zgartiradi, uning asosiy vazifasi o'qishdan, bilim olish, ko'nikma va malakalarni egallash, tabiat va jamiyat to'g'risidagi qonuniyatlarni o'zlashtirishdan iborat bo'lib qoladi. Ta'lim muayyan darajada uyushqoqliq intilish, irodaviy zo'r berish, faollik va maqsadga muvofiq faoliyatni talab kiladi. Ixtiyorsiz xatti-harakat o'rnini anglashilgan, rejali, aqliy mehnat egallay boshlaydi.

O'quvchi doimo tengdoshlari bilan birga muayyan sinf jamoasida bo'ladi.

Demak, uning oldida hamma vaqt sinf jamoasining manfaatini himoya qilish, shaxsiy istaklarini umumjamoaga yig'ilishiga bo'ysundirish, o'zaro yordam, o'zaro talabchanlik, ijtimoiy javobgarlik va burch hislarini egallash vazifasi turadi. Ta'lim jarayonida esa o'quvchi oldiga qo'yiladigan talablar tobora ko'payib va murakkablashib boraveradi.

O'qishning dastlabki kunidanoq kichik maktab yoshidagi bolaning o'sishini harakatga keltiradigan turli ziddiyat, qarama-qarshiliklar, ichki ixtiloflar vujudga keladi. Ana shular zahirida boladagi psixik kamolotning darajasi va ijobiy hislatlar bilan talablar o'rtasidagi qarama-qarshiliklar yotadi. Talablarning tobora ortishi bolaning psixik jihatdan to'xtovsiz o'sishini taqazo etadi va shu berk zanjirning uzluksiz harakati natijasida insonning kamoloti amalga oshadi.

Kichik maktab yoshidagi bolaning muhim xususiyatlaridan biri unda o'ziga xos ehtiyojlar mavjudligidir. Bu ehtiyojlar o'z mohiyati bilan muayyan bilim, ko'nikma va malakalarni egallashga, tevarak-atrofdagi voqelikni o'zlashtirishga qaratilmay, balki faqat o'quvchilik istagini aks ettirishdan iboratdir. Shu ehtiyojlar o'z portfeliga, dars tayyorlash burchiga, kitob qo'yish javoniga ega bo'lish istagi, kattalardek har kuni maktabga qatnash tuyg'usi yotadi, xolos. Bundan tashqari, bilimlar kunidagi shodiyona ayyom, o'quvchilik safiga qabul payti, maktab ma'muriyati va o'qituvchilarning unga bildirgan samimiy tilaklari, yuqori sinf o'quvchilarining tabriklari bolaning his-tuyg'usiga ijobiy ta'sir etadi. Sinfidagi o'rtoqlari bilan qatorlashib saf tortib yurishlar, birgalashib o'ynash, oshxonaga borish, o'qituvchining o'g'itlari ham bolani o'ziga rom etadi. Umuman, kichik maktab Yoshidagi bola o'qishning tub mohiyati va vazifasini tushunib etmaydi, balki hamma maktabga borishi kerak, deb tushunadi. Ammo, u kattalarning ko'rsatmalariga amal qilib tirishqoqlik bilan mashg'ulotlarga kirishib ketadi.

Birinchi sinf o'quvchisida o'qish faoliyatining aynan o'ziga qiziqish ko'zga tashlanadi. Maxsus tadqiqotlarda bolalar bilan keraksiz mashqlar o'tkazilgan va ularga oldindan bu mashqlar keyinchalik kerak bo'lmasligi aytilgan, lekin bolalar ularni bajonidil bajarishga kirishganlar. O'quvchi shaxsiy faoliyatda erishgan dastlabki yaxshi natija uni boshqa natijalarni egallashga undaydi. Uning o'qish faoliyatidagi birinchi mehnat ma'suli shodlik va quvonch his-tuyg'usini keltirib chiqaradi. Masalan, ayrim o'quvchilar u yoki bu matnni bir necha marta o'qishga harakat qiladi. O'qish faoliyatiga qiziqish, uning mazmuniga ham qiziqishni vujudga keltiradi, bilim olish ehtiyojini tug'diradi va o'qish motivlarini tarkib toptiradi.

Ta'limning mazmuniga, bilimni egallashga qiziqish o'quvchining o'z aqliy mehati natijasidan qanoatlanish hissi bilan uzviy bog'liqdir. Bu his o'qituvchining rag'batlantirishi bilan namoyon bo'ladi va o'quvchida samaraliroq ishlash mayli, istagi, ishtiyoqini shakllantiradi. Bolada paydo bo'lgan faholayani, o'z kuchiga ishonch hislari, bilimlarni o'zlashtirish va malakalarni mustahkamlash uchun xizmat qiladi. Rag'batlantirish va jazolash mehyorida bo'lsagina, ularning tarbiyaviy ta'siri ortadi.

Kichik maktab Yoshidagi o'quvchilar faoliyatini baholash unda o'qishga ijobiy munosabatni shakllantirishda muhim ahamiyatga egadir. Ma'lumki, maktablarda bolalarni og'zaki baholash odat tusiga kirib qolgan, chunki birinchi sinf o'quvchisi ana shubaha ta'sirida o'z faoliyatini kuchaytiradi, ijodiy izlanishga harakat qiladi, hatto, o'quvchi dastlabki paytlarda yaxshi yoki yomon bahoning farqiga ham bormaydi, ko'proq nechta baho olgani qiziqtiradi. O'qituvchining rag'batlantirishi uning uchun eng muhim ro'l o'ynaydi. Ta'lim jarayonida o'qituvchi o'zining obro'sidan oqilona, odilona va omilkorlik bilan foydalanib, o'quvchilarda uyushqoqliq mehnatsevarliq o'qishga ijobiy munosabat, o'z diqqatini boshqarish, xulqini idora etish, o'zini tuta bilish, qiyinchiliklarni yengish kabi fazilatlarini shakllantirishi lozim. Buning uchun har tomonlama ta'sir ko'rsatish usulini qo'llashi kerak. Maqsadga muvofiq o'qish faoliyati kichik maktab Yoshidagi o'quvchilarning aql-idroki, sezgirligi, ko'zg'atuvchanligi, uquvliligi, esda olib qolish, esga tushirish imkoniyatlarini rivojlantirish uchun muhim shart-sharoitlar yaratadi, bolalarda o'qish, yozish, hisoblash malakalarini shakllantiradi. Bundan tashqari, mazkur ta'lim jarayonida ularning bilimlari ko'lami kengayadi, bilishga qiziqishlari ortadi, ijodiy izlanish qobiliyati rivojlanadi, ularda tafakkurning faolligi, mustaqilligi, ma'suldorligi ortadi, aqliy imkoniyatni ishga solish vujudga keladi, o'quv fanlariga ijobiy munosabat, qat'iy shug'ullanish niyati, jamoatchilik oldida mashuliyatini his qilish, bilim olishning ijtimoiy ahamiyatini anglash tuyg'ulari tarkib topadi. Quyida mazkur Yoshdagi o'quvchilardagi sezgi, idrok, xotira, tafakkur kabi bilish jarayonlarining xususiyatlari va rivojlanishi to'g'risida qisqacha to'xtalamiz. Mazkur yoshdagi bolalar o'z idroklarining aniqligi, ravonligi, sofligi, o'tkirligi bilan boshqa Yoshdavridagi insonlardan keskin farqlanadi. Ular har bir narsaga, beri lib, unga sinchkovlik bilan qarashlari sababli idrokning muhim xususiyatlarini o'zlashtirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Buning sababini ularning oliy nerv faoliyatida birinchi signal tuzilmasi ustunligi bilan izohlash mumkin. Boshlang'ich sinf o'quvchisi har qanday obekt, subhekt va voqelikdagi yangilikni yaqqol idrok qilishga intiladi, uni atrof muhitining sirli olami, jilolanishi, jozibasi o'ziga tortadi. Lekin ta'limning dastlabki bosqichida idrokning ayrim zaif tomonlari ko'zga tashlanadi. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilar idrokining salbiy xususiyati obekt larni bir-biridan farqlashdagi zaiflikdir. Ular ko'pincha o'rganiladigan Material ni noaniq, hatto, noto'g'ri idrok qiladilar, buning oqibatida aynan o'xshash harflar, so'zlar, narsalar tasviri, shaqli, fazoviy joylashuvining farqini to'la tasavvur qila olmaydilar. Masalan, «q» bilan «k» harflarini, «uqish» bilan «o'qish» so'zlarini aylana bilan doira shakllarini, kesma bilan to'g'ri chiziq alomatlarini bir-biridan farqlamaydilar. Ba'zan esa ular kattalarning idrok ko'lami qamrab olmaydigan narsalarni payqaydilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Юнусова, Гузаль Султановна. "РАЗВИТИЕ ВООБРАЖЕНИЯ МОЛОДЕЖИ И ПОДРОСТКОВ, ВОСПИТЫВАЮЩИХСЯ В БЛАГОПОЛУЧНЫХ И НЕБЛАГОПОЛУЧНЫХ СЕМЬЯХ." *Theoretical & Applied Science* 6 (2013): 91-94.

2. Mohinur, D. (2022). KREATIVLIK YANI IJODKORLIK VA BU BORASIDA NAZARIY QARASHLAR. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 63-65.

3. Mohinur, D., & Rahimjon, U. (2022). A STUDY OF MEMORY PROCESSES AND THEIR DEVELOPMENT IN PRESCHOOL. *Uzbek Scholar Journal*, 5, 62-65.

4. Yuldashev, F., Yuldasheva, M., & Djalolova, M. (2022). SOCIO-PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF FEELING STUDENTS' LONELINESS (case of Uzbekistan). *INTERNATIONAL JOURNAL OF EARLY CHILDHOOD SPECIAL EDUCATION*, 10116-10122.

5. Mohinur, D. (2022). KREATIVLIK YANI IJODKORLIK VA BU BORASIDA NAZARIY QARASHLAR. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 63-65.

6. Sultanovna, Y. G. (2022). PSYCHOLOGICAL MECHANISMS OF CRIME PREVENTION AMONG TEENAGERS (FAMILY ASPECT). *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 9, 266-273.

7. Юнусова, Г. С. (2022). ЎЗБЕКИСТОНЛИК ОЛИМЛАРНИНГ ТАДҚИҚОТЛАРИДА ОИЛАВИЙ МУНОСАБАТЛАР МУАММОСИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ: Юнусова Гўзал Султоновна, Фарғона давлат университети. Психология фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент Исроилов Абдоржон Ахатжон ўғли, Фарғона давлат университети, Психология ихтисослиги бўйича 1-босқич магистратура талабаси. *Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал*, (5), 284-287.

8. Юнусова, Г. С. (2014). ВЛИЯНИЕ ВНУТРИСЕМЕЙНЫХ ОТНОШЕНИЙ НА ГОТОВНОСТЬ К СОЦИАЛЬНОЙ ЖИЗНИ ДЕТЕЙ. *The Way of Science*, 77.

9. Юнусова, Г. С. (2013). Результаты исследования мотивации по отношению к поддержке и одобрению у детей подросткового и юношеского возраста, воспитывающихся в полных и неполных семьях. *СОЦИАЛЬНЫЕ НАУКИ И ОБЩЕСТВЕННОЕ ЗДОРОВЬЕ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ, ЭМПИРИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ, ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ*, 83.

10. Юнусова, Г. (2011). Результаты изучения представлений о будущем у подростков, воспитывающихся в неполных узбекских семьях. *Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук*, (3), 389-394.

11. Зайнобидинов, Ж., & Солиев, Ф. (2020). РОЛЬ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ИНТЕРВЕНЦИЙ В УКРЕПЛЕНИИ ПСИХИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ УЧАЩИХСЯ. *БК Ю953*, 269.

12. Солиев, Ф. С., & Содиқова, Ф. Ф. (2020). ПРИЗНАКИ НАРУШЕНИЯ ОЩУЩЕНИЙ И ВОСПРИЯТИЯ. *БК Ю953*, 78.

Солиев, Ф. (2020). PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF USING THE ACHIEVEMENTS OF 13SOCIAL PROFILE IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE. In Психологическое здоровье населения как важный фактор обеспечения процветания общества (pp. 265-268).

14Soliev, F. (2022). Identification of hidden opportunities inherent in the personality psychotype in interpersonal relationships. In Человеческий капитал как фактор социальной безопасности (pp. 258-266).

15.Солиев, Ф. С., & Содикова, Ф. Ф. (2022). ПРОЕКТИВ ВА ВИЗУАЛ МЕТОДИКАЛАР ЁРДАМИДА СПОРТЧИ ПСИХОТИПИ ВА РУҲИЙ ХОЛАТИНИ АНИҚЛАШ.

16.Sadikovich, S. F. (2023). Originality Definition of Visual Diagnostic Methods of Accentuating the Character of a Person. Journal of Intellectual Property and Human Rights, 2(2), 17-19. Retrieved from <http://journals.academiczone.net/index.php/jiphr/article/view/557>

17.Топволдиев, К. А. (2021). ВОСТОЧНАЯ СТИЛИЗАЦИЯ. Составители, 66.

18.Топволдиев, К. А. (2021). ОТРАЖЕНИЕ ОРИЕНТАЛИЗМА В ТЕКСТАХ ИА БУНИНА КАК СВОЕОБРАЗНОЕ ВОСПРИЯТИЕ ВОСТОКА. МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА, 4(4).

19Topvoldiev, K. (2020, December). USE OF ORIENTALISM IN LITERATURE AS RECEPTION OF IMITATION OF THE EASTERN WORLD. In Конференции.

20. TOPVOLDIEV, K. (2018). Orientalism in Pushkin's cycle" Imitations of the Koran". Scientific journal of the Fergana State University, 1(4), 62-65.

21.Sabirovna, Z. M., & Vahobovna, A. O. (2022). CHARACTERISTICS OF PERSONALITY FORMATION IN THE SYSTEM OF VALUES. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(12), 1675-1679.

22.Sabirovna, Z. M. (2022). CHARACTERISTICS OF THE CHILD'S PERCEPTION OF THE ENVIRONMENT DURING THE PRESCHOOL AGE.

23.Zakirova, M., & Sobirov, D. A. (2021). PSYCHOLOGICAL IMAGE OF THE STUDENT GROUP. IJTIMOIIY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIY JURNALI, 1(4), 31-41.

24.Закирова, М., & Юлдашева, М. (2022). ФЕНОМЕН ОДИНОЧЕСТВА КАК ИНДИВИДУАЛЬНЫЙ ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ ЛИЧНОСТИ СТУДЕНТОВ. Максимова Людмила Александровна, 87.

25.Закирова, М. С. (2021). РОЛЬ УЗБЕКСКИХ И РУССКИХ НАРОДНЫХ СКАЗОК В ФОРМИРОВАНИИ ЛИЧНОСТНЫХ КАЧЕСТВ РЕБЕНКА. In ПРОБЛЕМЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ (pp. 325-331).

26.Усмонов, Ш. А., Закирова, М. С., & Нуриддинов, Р. С. Ё. (2021). ИЛК ЁСПИРИНЛИК ДАВРИДА АҚЛИЙ ҚОБИЛИЯТЛАРНИНГ ЭМПИРИК ТАҲЛИЛИ. Современное образование (Узбекистан), (9 (106)), 12-16.

27. MuazzamTulkinovna Isakova //Socio-Psychological Factors Are The Effect

Of person's Mental Health// European Journal of Molecular & Clinical Medicine. Volume 07, Issue 03, 2020. 4699-4718 pages.

28. Muazzam Isakova Tulqinovna //FAMILY AS A FACTOR IN MENTAL HEALTH// ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. Vol. 10, Issue 7, July 2020. 200-210 pages.

29. Isakova Muazzam To'lqinovna //Additional Learning is as a Factor of Mental Health// International Journal of Psychosocial Rehabilitation. Vol. 24, Issue 05, 2020. 7330-7335 pages.

30. Исакова М.Т. //ГЕНДЕРНЫЕ РАЗЛИЧИЯ ВЕДУЩИХ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ МЕЖДУ ОТНОШЕНИЕМ К ЗДОРОВЬЮ И ИНДИВИДУАЛЬНО-ДИНАМИЧЕСКИМИ ХАРАКТЕРИСТИКАМИ// ВЕСТНИК ИНТЕГРАТИВНОЙ ПСИХОЛОГИИ. 2021, Выпуск 23. 144-149 стр.

31. M.T.Isakova //SOCIO-PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF A PERSON'S ATTITUDE TO HIS MENTAL HEALTH// Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR). Vol 10, Issue 4, April, 2021. 29-36 pages.

32. Исакова М.Т //Инсон рухий саломатлигининг ижтимоий-психологик омиллари// Монография. Тошкент 2021.

33. Исакова Муаззам Тўлқиновна //ДИНИЙ ЭЪТИҚОД ШАХС РУХИЙ САЛОМАТЛИГИНИНГ ОМИЛИ СИФАТИДА// "PSIXOLOGIYA" ILMIY JURNAL. Maxsus son, № 2, 2020. 68-72 бетлар.

34. M.T.Isakova //DAVLAT BOSHQARUVI VA SHAXS RUHIY SALOMATLIGI// PSIXOLOGIYA ILMIY AXBOROTNOMA. 2020-yil, 4-son. 158-162 betlar.

35. Isakova Muazzam Tulkinovna //HUMAN HEALTH AND PSYCHE// ELECTRONIC JOURNAL OF ACTUAL PROBLEMS OF MODERN SCIENCE, EDUCATION AND TRAINING. OCTOBER, 2020-V. ISSN 2181-9750. 40-46 pages.

36. M.T.Isakova //OILA MUHITI RUHIY SALOMATLIKNING OMILI SIFATIDA// PSIXOLOGIYA ILMIY AXBOROTNOMA. 2021-yil, 2-son. 127-134 betlar.

37. Isakova Muazam Tulkinovna //THE RESULTS OF THE EMPIRICAL TRANSFER OF SOCIO-PSYCHOLOGICAL FACTORS AFFECTING THE MENTAL HEALTH OF THE INDIVIDUAL// ELECTRONIC JOURNAL OF ACTUAL PROBLEMS OF MODERN SCIENCE, EDUCATION AND TRAINING. JUNE, 2021-XI. ISSN 2181-9750. 4-15 pages.

38. Исакова Муаззам Тулкиновна //ИНСОННИНГ САЛОМАТЛИККА МУНОСАБАТИ БИЛАН УНИНГ ИНДИВИДУАЛ-ДИНАМИК ХУСУСИЯТЛАРИНИНГ ЎЗARO БОҒЛИҚЛИГИ МУАММОЛАРИ// ЗАМОНАВИЙ ТАЪЛИМ. 2021,7 (104). 42-48 бетлар.

39. Isakova Muazzam Tulkinovna //DEPENDENCE OF A PERSON'S ATTITUDE TO HEALTH ON AGE CHARACTERISTICS// ELECTRONIC JOURNAL OF ACTUAL PROBLEMS OF MODERN SCIENCE, EDUCATION AND TRAINING. JULY, 2021-7/2. ISSN 2181-9750. 34-40 pages.

40. Исакова Муъазам Тулкиновна //ИНСОННИНГСЛОМАТЛИККА МУНОСАБАТИНИНГ ИНДИВИДУАЛ ДИНАМИК ХУСУСИЯТЛАРИ МУАММОСИ ВА УНИ ЭМПИРИК ЎРГАНИШ// ЗАМОНАВИЙ ТАЪЛИМ. 2021,8 (105). 45-52 бетлар.

41. М.Т.Исакова //ЭМПИРИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ВЗАИМОСВЯЗИ ОТНОШЕНИЯ ЛИЧНОСТИ К ЗДОРОВЬЮ С ИНДИВИДУАЛЬНО-ДИНАМИЧЕСКИМИ ХАРАКТЕРИСТИКАМИ// Психология управления персоналом и экосистема наставничества в условиях изменения технологического уклада. Вторая международная научно-практическая конференция. 11-12 ноября 2021 г., Нижний Новгород. 598-606 стр.

42. Исакова М.Т //ШАХС РУХИЙ СЛОМАТЛИГИГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ ОМИЛЛАР// АҲОЛИНИНГ ПСИХОЛОГИК СЛОМАТЛИГИ - ЖАМИЯТ ФАРОВОНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ СИФАТИДА ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ОНЛАЙН АНЖУМАНИ. Фарғона. 20.05.2020. 5-9 бетлар.

43. Исақова М.Т. //БАНДЛИК ШАХС РУХИЙ СЛОМАТЛИГИНИНГ ОМИЛИ СИФАТИДА// Минтақа иқтисодиётини инвестициялашнинг молиявий-ҳуқуқий ва инновацион жиҳатлари: халқаро илмий-амалий конференция материаллари тўплами. 27 май 2020 йил. Москва. 714-717.

44. Исакова М.Т. //ИЖТИМОЙ НАЗОРАТНИНГ ПСИХОЛОГИК МЕХАНИЗМЛАРИ БОРАСИДА АЙРИМ ФИКРЛАР// АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПСИХОЛОГИИ УЗБЕКИСТАНА. Конференция, Ташкент-2018. 79-81 бетлар.